

Cykl konferencji nt. bezpieczeństwa

Rola szkół i placówek w systemie obrony cywilnej (zgodnie z ustawą OLiOC) – zadania i wyzwania w obliczu współczesnych zagrożeń

Kraków – 24.11.2025

Tarnów – 04.12.2025

Nowy Sącz – 09.12.2025

Wykładowcy: kadra naukowo-dydaktyczna Wydziału Nauk o Bezpieczeństwie UAFM
oraz współpracownicy - specjaliści w zakresie OLiOC.

Konferencje realizowane pod Honorowym Patronatem:
Wojewody Małopolskiego dr Krzysztofa Klęczara, Małopolskiego Kuratora Oświaty dr Gabrieli Olszowskiej
Rektora Uniwersytetu Andrzeja Frycza Modrzewskiego dr Macieja Kluza

XIII Liceum Ogólnokształcące
im. Bohaterów Westerplatte w Krakowie

Obrona cywilna a szkoła - zadania dyrektora, kadry pedagogicznej oraz pracowników szkoły

Jerzy Niedenthal
Dyrektor szkoły

fb.com/xiilo/

www.xiii-lo.krakow.pl

Główne akty prawne regulujące kwestie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach edukacyjnych

■ Ustawy oświatowe

- Ustawa z 14 grudnia 2016 r. – Prawo oświatowe.
To kluczowy akt regulujący działalność szkół, m.in. kwestie wychowania, opieki, bezpieczeństwa.
- Ustawa z 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
W wielu szkołach ta ustawa nadal jest brana pod uwagę w dokumentach bezpieczeństwa.

Główne akty prawne regulujące kwestie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach edukacyjnych

Rozporządzenia MEN (Ministra Edukacji Narodowej)

- Rozporządzenie MEN z 31 grudnia 2002 r. w sprawie bezpieczeństwa i higieny w szkołach i placówkach (poprawiony tekst ujednolicony).
- Inne rozporządzenia dotyczące specyficznych zagrożeń.

Wytyczne i rekomendacje MEN

- Ministerstwo Edukacji publikuje materiały pomocnicze, m.in. przewodnik „Bezpieczna szkoła. Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne”, skierowany do dyrektorów i nauczycieli w zakresie reagowania na różne zagrożenia.
- Szkoły opracowują również własne „Szkolne systemy zapewniania bezpieczeństwa”, oparte na obowiązujących aktach prawnych i dostosowane do lokalnych potrzeb.

Główne akty prawne regulujące kwestie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach edukacyjnych

☐ Ochrona ludności i obrona cywilna

- Ustawa z dnia 5 grudnia 2024 r. o ochronie ludności i obronie cywilnej
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 stycznia 2025 r. w sprawie szczegółowej zawartości Programu Ochrony Ludności i Obrony Cywilnej.

Główne akty prawne regulujące kwestie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach edukacyjnych

Przepisy pracy i opieki

■ Kodeks pracy

Zobowiązuje szkoły do zapewnienia bezpiecznych warunków pracy dla wszystkich pracowników — nauczycieli oraz personelu administracyjnego i obsługi. Dlatego w placówkach oświatowych stosuje się regulacje wynikające z Kodeksu pracy.

■ Kodeks rodzinny i opiekuńczy

Określa zasady opieki nad dziećmi, co ma znaczenie przy tworzeniu szkolnych procedur dotyczących nadzoru i bezpieczeństwa uczniów.

Główne akty prawne regulujące kwestie bezpieczeństwa w szkołach i placówkach edukacyjnych

Przepisy karne i specjalne

- Ustawa o ochronie przeciwpożarowej – szkoły są zobowiązane do przestrzegania przepisów przeciwpożarowych.
- Ustawa o zarządzaniu kryzysowym – określa działania podejmowane w sytuacjach nadzwyczajnych.

Inne akty prawne związane z bezpieczeństwem

- Konwencja Praw Dziecka – często wskazywana w szkolnych procedurach bezpieczeństwa jako dokument odniesienia dotyczący praw ucznia.
- Ustawa o Państwowej Straży Pożarnej – istotna w kontekście ewakuacji oraz współpracy szkół z PSP.
- Przepisy dotyczące ochrony przeciwpożarowej – obejmują szczegółowe rozporządzenia budowlane i ppoż.

Zadania dyrektora szkoły

Obowiązki dyrektora szkoły w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa szkoły/placówki na wypadek różnych typów zagrożeń (*m.in. pożarowych, kryzysowych, zdrowotnych*)

Opracowanie planu działania w sytuacji zagrożenia, w tym:

- przygotowanie planu ewakuacji osób przebywających w budynku szkoły,
- określenie procedur postępowania na wypadek wystąpienia przewidywanych zagrożeń.

Systematyczne prowadzenie oceny jasności procedur oraz stanu zabezpieczeń.

Przeprowadzanie próbnych alarmów.

Sprawdzanie, czy zasady postępowania w sytuacji zagrożenia są znane wszystkim pracownikom.

Zadania dyrektora szkoły

Obowiązki dyrektora szkoły w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa szkoły/placówki na wypadek różnych typów zagrożeń (*m.in. pożarowych, kryzysowych, zdrowotnych*)

Kontrola drożności ciągów ewakuacyjnych oraz sprawdzanie, czy klucze do drzwi ewakuacyjnych znajdują się w wyznaczonym miejscu.

Wyznaczenie miejsca ewakuacji – punktu zbiórki.

Wyznaczenie co najmniej dwóch źródeł alarmowania, w tym sposobów alarmowania w przypadku braku zasilania (np. ustalone hasło „NAPASTNIK”).

Respektowanie poleceń służb ratowniczych i porządkowych podczas prowadzenia działań związanych z zagrożeniem.

Zadania dyrektora szkoły

Obowiązki dyrektora szkoły w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa szkoły/placówki na wypadek różnych typów zagrożeń (*m.in. pożarowych, kryzysowych, zdrowotnych*)

Organizowanie szkoleń dla pracowników

- na wypadek pożaru, informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego, wtargnięcia napastnika na teren placówki itp.,
- a także prowadzenie ćwiczeń i instruktaży dla pracowników szkoły, uczniów i dzieci.

Ograniczenie osobom nieuprawnionym dostępu do dokumentów i planów sytuacyjnych placówki.

- Dokumentacja ta powinna być udostępniana wyłącznie służbom porządkowym, takim jak Policja czy Państwowa Straż Pożarna.

Zarządzanie ewakuacją w przypadku ogłoszenia alarmu o zagrożeniu.

Obowiązki nauczycieli szkoły

Zgodnie z **art. 6 ustawy Karta Nauczyciela**, nauczyciel jest zobowiązany rzetelnie realizować zadania wynikające z powierzonego mu stanowiska oraz podstawowych funkcji szkoły: **dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej**.

Obejmuje to także obowiązek **zapewnienia bezpieczeństwa uczniom** podczas wszystkich zajęć organizowanych przez szkołę.

Świadomość
możliwości
wystąpienia
zagrożenia oraz
umiejętność ich
rozpoznawania

Działania
prewencyjne
polegające na
minimalizowaniu
ryzyka
wystąpienia
zagrożenia

Znajomość
sygnałów
alarmowych
oraz
sposobów
postępowania
po ich
ogłoszeniu

Ćwiczenie
umiejętności
posługiwania się
środkami
technicznymi
alarmowania
i powiadamiania oraz
znajomość miejsc ich
rozmieszczenia
w placówce

Czynniki wpływające na wzrost bezpieczeństwa w placówce oświatowej

Obowiązki nauczycieli szkoły

Zgodnie z **art. 6 ustawy Karta Nauczyciela**, nauczyciel jest zobowiązany rzetelnie realizować zadania wynikające z powierzonego mu stanowiska oraz podstawowych funkcji szkoły: **dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej**.

Obejmuje to także obowiązek **zapewnienia bezpieczeństwa uczniom** podczas wszystkich zajęć organizowanych przez szkołę.

Obowiązkowe
szkolenie
z pierwszej
pomocy

Okresowe
zapoznavanie się
z instrukcją
przeciwpózarową
planami
ewakuacji
i innymi
instrukcjami

Aktywny udział
w ćwiczeniach
ewakuacyjnych

Czynniki wpływające na wzrost bezpieczeństwa w placówce oświatowej

Obowiązki pracowników administracji i obsługi

Reagowanie na przejawy krzywdy, przemocy i agresji wobec uczniów.

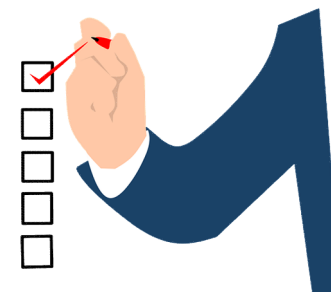
Zgłaszanie kierownictwu szkoły wszelkich zauważonych, niepokojących zachowań mogących zagrażać bezpieczeństwu, zdrowiu lub życiu uczniów.

Natychmiastowe usuwanie sytuacji zagrażających bezpieczeństwu, szczególnie podczas przerw, w tym m.in.:

- rozlany płyn,
- potłuczone szkło,
- uszkodzona tablica,
- otwarty dostęp do urządzeń elektrycznych, itp.

Bezwzględne przestrzeganie procedur wpuszczania osób obcych (w tym rodziców) na teren szkoły.

Udział w ćwiczeniach ewakuacyjnych.

Jakie zagrożenia mogą wystąpić w szkole?

Požary

- nieprawidłowe instalacje elektryczne
- przeciążone gniazdka
- łatwopalne materiały
- zaprószenie ognia

Nagłe wypadki zdrowotne

- omdlenia
- urazy
- reakcje alergiczne
- napady epilepsji

Ewakuacja w sytuacji zagrożenia

- wyciek gazu
- podejrzenie ataku terrorystycznego
- rozpylenie substancji chemicznej / biologicznej

Przemoc i agresja

- między uczniami
- ze strony osób z zewnątrz

Katastrofy naturalne

- burze
- silne wiatry
- powodzie

Pandemia

- zagrożenia zdrowotne o zasięgu globalnym

Powołanie zespołu zarządzania kryzysowego (zespołu doradczego – przykładowy skład)

- Dyrektor / wicedyrektor
- Pedagog / psycholog
- Nauczyciele: 2–3 osoby,
w tym nauczyciel informatyki
- Pracownicy sekretariatu
- Pielęgniarka /higienistka szkolna

Powołanie zespołu zarządzania kryzysowego (wyznaczenie zadań dla poszczególnych osób)

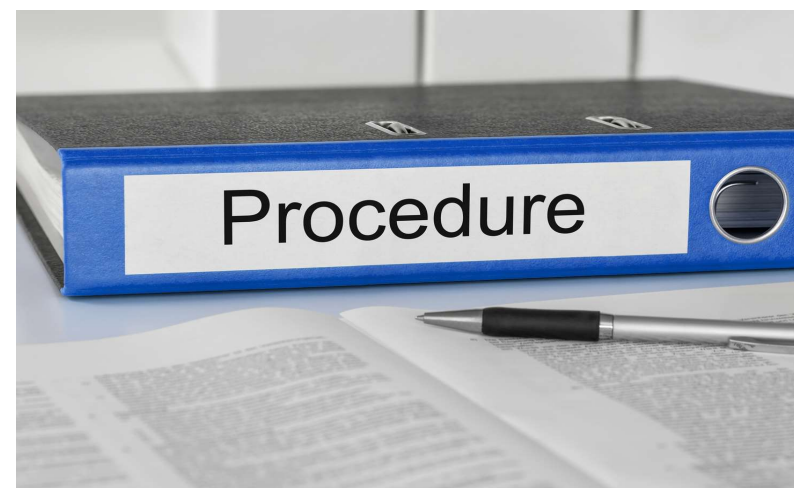
- Opracowanie i upowszechnianie na terenie szkoły procedur postępowania w sytuacjach kryzysowych.
- Określenie zadań dla poszczególnych członków zespołu.
- Stworzenie szczegółowej bazy danych instytucji wspierających szkołę/placówkę w sytuacji kryzysowej (nazwa, adres, telefon).
- Opracowanie i koordynacja realizacji planu naprawczego, wdrażanego po zaistniałej sytuacji kryzysowej.
- Dokumentowanie prowadzonych działań.

Określenie procedur postępowania (przykładowe)

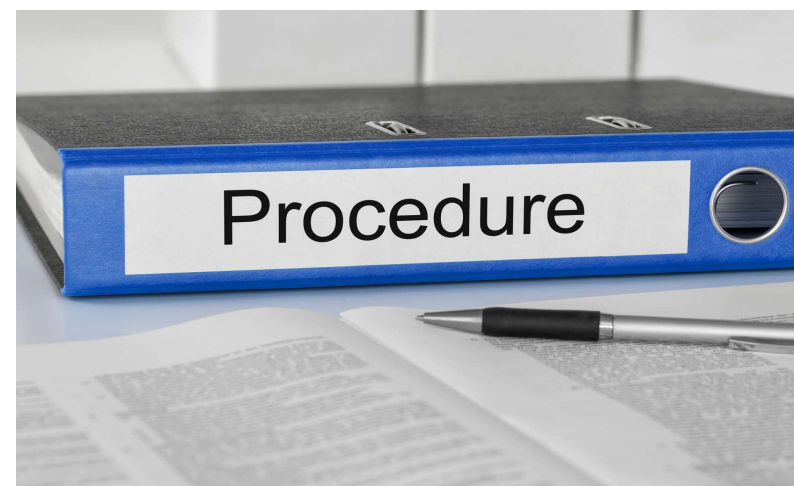
- Wtargnięcie napastnika (terrorysty) do szkoły
- Otrzymanie informacji o podłożeniu ładunku wybuchowego
- Wybuch pożaru na terenie szkoły
- Postępowanie wobec ucznia, który stał się ofiarą przestępstwa
- Podejrzenie, że uczeń znajduje się pod wpływem alkoholu lub narkotyków
- Stwierdzenie dewastacji mienia szkolnego lub cudzej własności
- Zawieszenie zajęć spowodowane pandemią

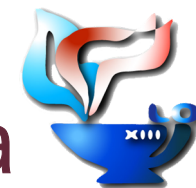

Określenie procedur postępowania (przykładowe)

- Wypadek ucznia w szkole
 - procedura postępowania pracowników szkoły
- Skażenie chemiczne lub biologiczne
 - procedury postępowania w przypadku zagrożenia skażeniem
- Epidemia / kataklizm
 - procedury postępowania w sytuacjach nadzwyczajnych
- Agresywne zachowanie lub tzw. „fala”
 - procedury postępowania w przypadku zachowań agresywnych na terenie szkoły
- Substancje psychoaktywne
 - procedura postępowania w przypadku znalezienia na terenie szkoły substancji psychoaktywnych

Czy szkoły są w pełni gotowe na zagrożenia wojenne?

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty domaga się m.in. następujących działań:

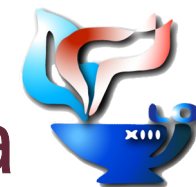
Przygotowania aktualnego ogólnokrajowego planu działania dla szkół na czas wojny i kryzysu.

Jasných wytycznych dotyczących procedur ewakuacji, schronienia i opieki nad uczniami i centralnie opracowane scenariusze ćwiczeń i wzory dokumentów operacyjnych.

Ustalenia zasad komunikacji między szkołami a służbami państwowymi w sytuacjach zagrożenia.

Wprowadzenia szkoleń dla dyrektorów szkół i koordynatorów ds. bezpieczeństwa z zakresu zarządzania kryzysowego, ochrony ludności, z udziałem wojska, policji, straży pożarnej i służb medycznych, uwzględniającego realne scenariusze kryzysowe, nie tylko teoretyczne podstawy.

Czy szkoły są w pełni gotowe na zagrożenia wojenne?

Ogólnopolskie Stowarzyszenie Kadry Kierowniczej Oświaty domaga się m.in. następujących działań:

Wyposażenia szkół w niezbędne zasoby infrastrukturalne i techniczne. Obejmuje to m.in.: zapasowe źródła energii i łączności, systemy ostrzegania, miejsca schronienia przystosowane do potrzeb dzieci i młodzieży, zapasowe środki medyczne, żywność, woda i artykuły higieniczne.

Uruchomienia systemu pomocy dla rodzin uczniów w kryzysie (ewakuacji, utraty domów i inn.).

Zabezpieczenia ciągłości działania edukacji polskich uczniów w tym zapewnienie możliwości kontynuacji nauki w trybie awaryjnym (zdalnie lub w innych lokalizacjach, także na emigracji).

Działania zwiększające bezpieczeństwo w szkole

Monitoring i kontrola dostępu

ograniczenie wstępu dla osób postronnych

Dyżury nauczycieli

w czasie przerw, przed i po lekcjach

System nagłaśniania

szybkie przekazywanie komunikatów w sytuacji zagrożenia

Sumienność i odpowiedzialność pracowników

w codziennym wykonywaniu obowiązków

Działania zwiększające bezpieczeństwo w szkole

Gaśnice i punkty pierwszej pomocy

łatwo dostępne,
odpowiednio
oznaczone;
prawidłowe
oznakowanie
dróg
ewakuacyjnych

Szkolenia pracowników

i próbne alarmy

Regulaminy i statuty szkoły

jasno opisujące
zasady
zachowania
i obowiązki

Znajomość sygnałów alarmowych

przez
pracowników
i uczniów

Przykłady działań zwiększających bezpieczeństwo (realizowane w XIII LO w Krakowie)

System kontroli dostępu do szkoły

- monitorowane wejścia,
- identyfikacja osób wchodzących,
- ograniczenie dostępu dla osób nieuprawnionych.

Wdrażanie programu „Bezpieczna Szkoła”

- wykorzystanie materiału: „Bezpieczna Szkoła – Zagrożenia i zalecane działania profilaktyczne w zakresie bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego uczniów”,
- realizacja zaleceń dotyczących bezpieczeństwa fizycznego i cyfrowego.

Poradnik bezpieczeństwa na stronie szkoły

- publikacja procedur i instrukcji dla uczniów, rodziców i pracowników,
- łatwy dostęp do zasad postępowania w sytuacjach zagrożenia.

Poradnik bezpieczeństwa

Ewakuacja i przygotowanie uczniów

Szkoła realizuje działania informacyjne i szkoleniowe:

- Zajęcia z zakresu bezpieczeństwa i pierwszej pomocy.
- Przekazywanie wiedzy o zagrożeniach naturalnych, technologicznych i społecznych.
- Treningi zachowań w sytuacjach kryzysowych (np. pożar, ewakuacja, alarm).
- Udział w zajęciach edukacji dla bezpieczeństwa.
- Trening realizacji zajęć zdalnych z wykorzystaniem platformy *Microsoft Teams*.

Bezpieczeństwo fizyczne budynku

Właściwy stan techniczny

- sal lekcyjnych
- boisk
- sprzętu sportowego

Oznakowanie dróg ewakuacyjnych

wyraźne, zgodne z przepisami, widoczne z każdego miejsca

Regularne przeglądy instalacji

- elektrycznej
- gazowej
- przeciwpożarowej (PPOŻ)
- wentylacyjnej

Monitoring zewnętrzny

- odpowiednie oświetlenie terenu
- wysokiej jakości kamery zapewniające dobrą widoczność

Współpraca z instytucjami lokalnymi

Szkoła współpracuje z:

- Centrami zarządzania kryzysowego,
- Państwową i Ochotniczą Strażą Pożarną (PSP/OSP),
- Policją,
- Pogotowiem ratunkowym,
- Jednostkami obrony cywilnej (jeśli funkcjonują w danej gminie).

Zakres współpracy obejmuje m.in.:

- organizowanie szkoleń,
- prowadzenie ćwiczeń praktycznych,
- realizację prelekcji i spotkań edukacyjnych,
- tworzenie wspólnych planów ewakuacji i reagowania na zagrożenia.

Wytyczne MEN dla szkół

Rozpoznaj temat i korzystaj z wiarygodnych źródeł - informacje powinny opierać się na sprawdzonych danych, m.in. publikowanych na portalu gov.pl

Dostosuj język i informacje do wieku ucznia - używaj prostego, zrozumiałego języka, unikaj wzbudzania niepotrzebnego lęku. Przypominaj zasady bezpieczeństwa i sygnały alarmowe.

Dowiedz się, co dziecko wie i czuje - pytaj o emocje, obawy, poczucie bezpieczeństwa. Pozwól zarówno mówić, jak i milczeć, zapewniając atmosferę bezpieczeństwa i akceptacji.

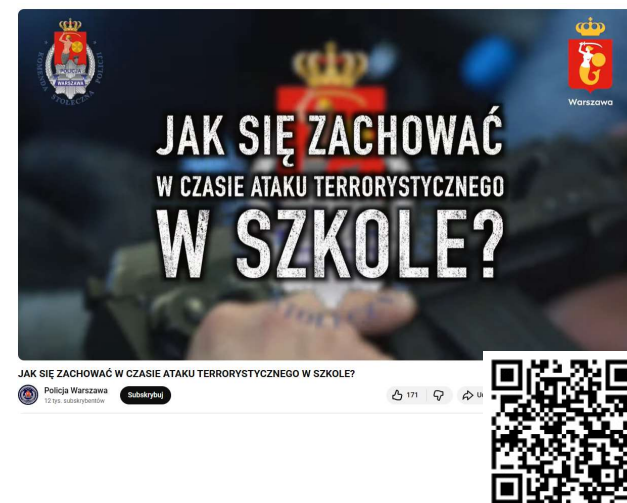
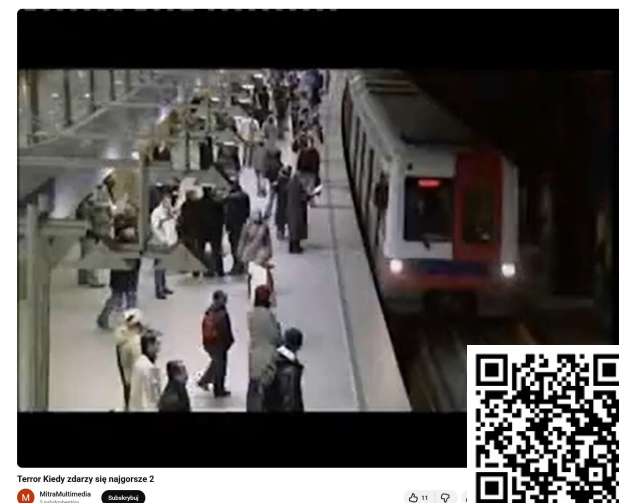
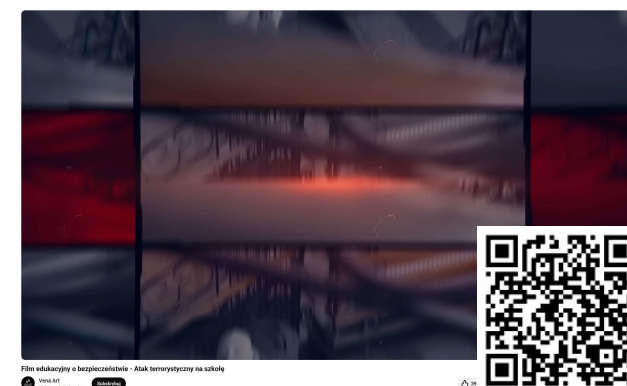
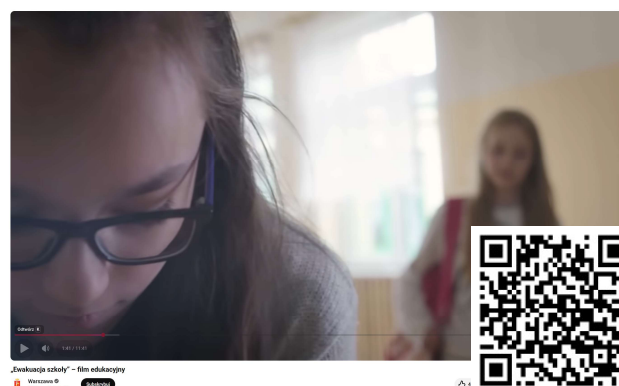
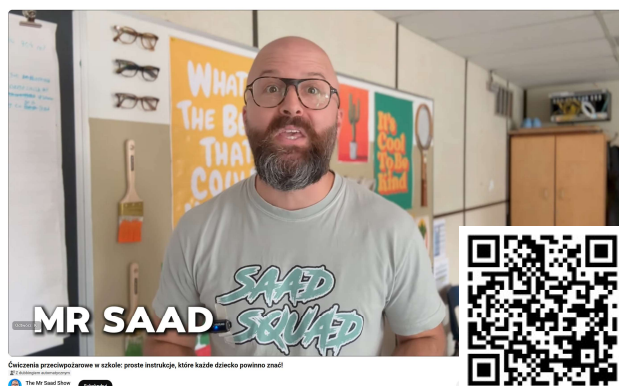
Zachowaj spokój i zapewnij wsparcie emocjonalne - mów tonem uspokajającym, słuchaj uważnie, szanuj emocje dziecka i nie lekceważ jego wypowiedzi.

Uczul uczniów na fałszywe informacje pojawiające się w Internecie - wspólnie twórzcie listę rzetelnych źródeł, omawiajcie zagrożenia związane z fake newsami i propagandą.

Filmy instruktażowe do wykorzystania

Dziękuję za uwagę